

OECD Journal on Development

**Development Co-operation - 2005 Report - Efforts and Policies of the
Members of the Development Assistance Committee**

Volume 7 Issue 1

Summary in Turkish

OECD Kalkınma Dergisi

**Kalkınma ve İşbirliği – 2005 Raporu – Kalkınma Yardım Komitesi
Üyelerinin Çabaları ve Politikaları
Cilt 7 Sayı 1**

Türkçe Özet

Bu rapor 2005 yılında üyelerin ortak çalışmalarında bulunarak eğildikleri bazı büyük ve zorlu sorunlar hakkında aydınlatıcı bilgiler veriyor. Yardım veren ülkeler 2010 yılına kadar 130 milyar USD yıllık hedefini yakalayabilecek mi? Yardımlar nereye gidiyor ve nasıl daha etkin kullanılabilir? Teknik işbirliği, yani gelişmiş ülkelerden uzmanların geliştirmekte olan ülkelere çalışmalarını için ödeme yapılması makul ya da anlamlı mı? Yoksul insanların yaşamlarına yararlı olacak bir şekilde büyümeyi desteklemek için yapılanlar yeterli mi? Hep birlikte 2005 yılında okullarda cinsiyet eşitliği sağlanması hedefimizi gerçekleştirememiş olmamızdan ne gibi sonuçlar çıkarabiliriz?

Yardım veren ülkelerin kararlaştırılan 2010 hedefini yakalamaları için, 2004 ile 2010 yılları arasında yardım seviyelerinde hızla yüzde 60 artış sağlanması gerekecektir. Bu da OECD bütçelerinin büyük baskı altında olduğu bir dönemde yılda ortalama yüzde 8 üzerinde bir artış anlamına gelmektedir. Kısa vadede Resmi Kalkınma Yardımlarında (RKY) belirgin bir ‘patlama’ öngörülmektedir; ancak bunun büyük bir bölümü bir avuç ülkeye verilip de ödenemeyen borçların silinmesi şeklinde olup geliştirmekte olan ülkelerin büyük çoğunluğuna daha fazla kaynak transferi anlamına gelmeyecektir.

Kalkınma sorunlarının 2005 yılında istisnai bir profile sahip olduğuna kuşku yoktur. Bu yıl dünyanın dikkatlerinin 26 Aralık 2004 günü Hint Okyanusunda gerçekleşen tsunami ve bunun yol açtığı korkunç yıkım üzerinde toplanması ve sadece hükümetlerle sınırlı kalmayıp dünyanın dört bir yanından sıradan insanların da katkılarına şimdiye dek görülmedik bir ölçüde bu bölgeye yağması ile başladı. Temmuz ayında, Nijerya'daki gıda krizi çok daha öngörülebilir bir insani acil durumla baş edilmesi konusunda uluslararası sistemin ne kadar zayıf kalabildiğini gösterdi. Karayip Denizi ve Meksika Körfezinde istisnai derecede sert geçen kasırga mevsimi, Ekim ayında Keşmir

bölgesindeki yıkıcı deprem, güney Afrika'da ise yeni gıda güvenliği sorunlarının ortaya çıkması, insani yardım talebinde hiç azalma olmadığı anlamına geliyordu.

Politik planda, Mayıs ayında yapılan OECD Bakanlar Kurulu toplantısında OECD ülkelerinin Yeni Bin Yıl Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi için çabalarını yoğunlaştırmayı üstlendikleri Monterrey Mutabakatı ve Yeni Bin Yıl Bildirgesini takip eden bir OECD bildirisi memnuniyetle karşılandı. Temmuz ayındaki Gleneagles G8 Doruğu ve Eylül ayında yapılan BM Genel Kurulu Doruk Toplantısı, iklim değişikliği, güvenlik ve insan hakları gibi yakından ilgili sorunlara paralel olarak, kalkınma sorunlarının uluslararası gündemin üst sıralarına yerleşmesini sağladı. Hong Kong'da yapılan ve Doha'da söz verilen "Kalkınma Turu"nun nasıl gerçekleştirilebileceği üzerinde odaklanılan Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) toplantısı ile yıl son buldu.

Bu profile paralel bir **analiz ağırlığı** da vardı. Ocak ayında BM Yeni Bin Yıl Projesi tarafından Yeni Bin Yıl Kalkınma Hedeflerinin (YBYKH) küresel bir özlemden tek tek bütün gelişmekte olan ülkeler için bir gerçeklik haline nasıl dönüştürülebileceği üzerine bir rapor sunuldu. Raporunda, mevcut eğilimlerden hareketle birçok gelişmekte olan ve geçiş aşamasındaki ülkede bu hedeflerin çoğunun yakalanamayacağı vurgulandı; Yoksulluğu Azaltma Stratejileri (YAS) gibi mevcut araçların, denenmiş yollardan daha büyük ölçekte müdahaleler şeklinde "hızlı kazanımlar" gibi başka önlemlerle birlikte, daha azimli ve kapsamlı bir şekilde kullanılması savunuldu. Eylül ayındaki Yeni Bin Yıl Doruğunda Barış Sağlama Komisyonu kurulmasına karar verilmesi, uluslararası toplumun şiddetli çatışmaların önlenmesine ve ülkelerin savaş halinden barış haline geçmelerinin desteklenmesine yönelik kararlılığını gösterdi. Ayrıca Mart ayında, Britanya tarafından finanse edilen Afrika Komisyonu, gerek Afrika ülkeleri, gerekse kalkınma ortaklarına yönelik bu kıtanın karşı karşıya bulunduğu sorunların üzerine gidilmesi için bir dizi kapsamlı önerilerin yer aldığı bir rapor sundu. OECD ve Avrupa Ekonomik Komisyonu bu çalışmayı Afrika ile OECD arasındaki ilk karşılıklı gözden geçirme ile tamamladı. Dünya Bankası'nın Dünya Kalkınma Raporunda kalkınma sürecinde öz kaynakların önemi üzerine yeni bir analize yer verildi.

Yıl içinde bazı somut uygulamalar da görüldü. Uruguay Turu'nun son uygulaması olan **Çokelyafılık Anlaşmasının** son bulması, gelişmekte olan ülkelere birçok tedarikçi için acılı olmasına ve bazı ana pazarlarda yeniden kontroller getirilmesi nedeniyle geçici olarak kısıtlanmasına karşın, tekstil ticaret modellerinde kayda değer değişikliklere yol açtı. Çok Borçlu Yoksul Ülke (ÇBYÜ) girişimi kapsamında, iyi performans gösteren ülkeler için Afrika Kalkınma Fonu (ADF), Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA) ve Uluslararası Para Fonu (İMF) kuruluşlarına olan çok taraflı borçların silinmesi için anlaşmaya varıldı. Afrika'nın en büyük nüfusa sahip ülkesi olan Nijerya için büyük bir borç indirimi kabul edildi. Dahası, bu bölümün devamında anlatıldığı üzere, yardımların gerek hacmi, gerekse etkinliğine ilişkin önemli kararlar alındı.

Daha önemlisi, 2004 yılında sağlanan etkileyici büyüme seviyesinin ardından, gelişmekte olan ülkelerin kişi başına düşen gelirdeki büyüme hızının OECD ülkelerinin bir hayli üzerinde olmaya devam ettiği, Afrika'nın son zamanlarda kişi başına düşen gelirden gerçi çok küçük olmakla birlikte yine de önemli sayılabilecek artışlar gösterdiği görülüyor. Bir dizi ülkede yönetim göstergelerinde pozitif artış devam etti. Petrol fiyatlarındaki ani yükseliş petrol ihraç eden ülkelere dolaylı yararlar sağlarken diğerlerine

yük getirdi; ancak fiyat artışının genel olarak gelişmekte olan ülkelere olumsuz etkileri, bu rapor yazıldığında, sanıldığından daha az oldu.

Kısacası, 2005 yılı bize dünya yoksullarının durumunun Yeni Bin Yıl Kalkınma Hedefleri ile önerilen oranla uyumlu bir şekilde iyileşmesi için önemli değişimler gerektiğini anımsattı. Ama aynı zamanda dünyanın artık kabul edemeyeceği düzeylerdeki yoksunluk ve eşitsizliklerin giderilmesinde daha hızlı bir ilerleme sağlanması için gitgide daha fazla amaca yönelik ortak girişimlerde bulunulması doğrultusunda da bir şeyler yapıldı.

OECD KYK Sekreterliği tarafından KYK üyelerinin 2004 yılında 79,5 milyar USD olan toplam net RKY ödemelerinin 2010 yılında 128,1 milyar USD seviyesine çıkarak (2004 yılı USD değeri sabit alınarak), neredeyse 50 milyar USD artış olacağı tahmin ediliyor. Bu, potansiyel olarak, 1960 yılında Komite kurulduğundan bu yana KYK tarafından ölçülen en büyük RKY artışı anlamına gelmektedir. Ancak, cesaret verici göstergeler olmasına karşın, Monterrey’de 2006 yılı kapsamında söz verilen seviyelerde yardım yapılıp yapılmayacağı hala belirsiz olup, kısa vadede Resmi Kalkınma Yardımı olarak "patlama" yaşanmasına karşın, yardım veren ülkelerin 2010 yılına yönelik olarak belirlenen seviyelere yaklaşmaları için diğer yardım biçimlerinde büyük bir artış yapmaları gerekecektir.

Yardım bütçelerinde artış olacağına göre, yardımlar daha etkin bir şekilde yapılabilir mi? Kalkınma gerçekten daha eşgüdümlü bir ortak girişim haline geliyorsa, geçmişten miras kalan yardım modellerinde daha fazla değişiklikler yapılması gerekli olup, son birkaç yıl içindeki bir dizi girişimler yardım veren birçok ülkenin yardımlarını planlama ve yapma şekillerini değiştirmiştir. En önemlisi OECD KYK 2005 yılı Mart ayında Paris Üst Düzey Forumuna ortak sponsor olmuş ve kabul edilen Bildirgede küresel yoksullukla mücadelede daha etkin olması için yardımlarda reform yapılması amacıyla şimdiye dek görülmedik düzeyde bir görüş birliği ve kararlılık sağlanmıştır. Sonuçların yardım veren ülkeler arasında ve yardım veren ülkeler ile alan ülkeler arasında davranış modellerinde daha sürdürülebilir bir kalkınmayı teşvik edecek şekillerde değişikliklere gidilmesi yönündeki yerel çabalar için güçlü bir teşvik oluşturması gerek.

Kapasitenin geliştirilmesi, kalkınmada gerçekleştirilmesi en zor işlerden biri olup temel bir önem taşımaktadır. İster “devletin kapasitesi” ve kamu kuruluşlarının hizmet verme ya da kalkınma için etkin bir ortam yaratma yeteneği söz konusu olsun, ister özel sektör, sivil toplum ve bireylerin kapasitesi söz konusu olsun, gerçek kapasite gelişimi sürdürülebilir ilerlemenin anahtarıdır. Sonuçların çabuk alındığına pek ender rastlanır. Teknik İşbirliği (TC) ve kapasite gelişimi kesinlikle eşanlamlı değildir. Ancak teknik işbirliği programlarının KYK, UNDP ve diğerlerinin kapasite geliştirme çalışmalarından elde edilen bazı bilgileri nasıl daha iyi yansıtabileceğini ve ortaöğrenim sonrası eğitim programlarının kapasite gelişimi sağlayan yerel kurumları destekleyecek şekilde nasıl şekillendirilebileceğini incelememiz gerekmektedir. Çoğu kez çabalar bireylerin becerilerinin geliştirilmesini esas almakta, bunların çalıştıkları kuruluşların varlık gösterdikleri daha geniş kurumsal bağlam bir yana, bu kuruluşların performanslarının artırılmasına bile dikkat edilmemektedir. Bu ise eğitim alan bireylerin düş kırıklığına uğramasına ve kuruluşlar üzerindeki etkinin en az seviyede kalmasına yol açabilir. Ana kurumların düzeylerinin yükseltilmesine daha stratejik ve uzun vadeli bir yaklaşım

gerekli olup daha sonra bireylerin becerilerinin arttırılmasına dönük programlar bununla bütünleştirilebilir.

Kapasite gelişimi konusunda alınan dersler, sürekli ve sabırlı bir yaklaşımda bulunulmayıp, yardım veren ülkelerin kısa vadeli proje hedeflerinin uzun vadeli tedrici değişimlerin önüne geçtiğini göstermektedir. On yıl içerisinde yardımların arttırılması, daha öngörülebilir yardım akışları temelinde, kapasite geliştirme çabalarına yönelik daha gerçekçi takvimler belirlenmesi için bir fırsat oluşturmaktadır. Yardımların arttırılması özellikle Afrika’da ve genel olarak küçük ülkelerde yardıma bağımlılık sorunlarına ciddi bir dikkat gösterilmesini gerektirmekte, ayrıca bu artış sorununa ilişkin temel yönetim risklerinin de gözardı edilmemesi gerekmektedir.

Şimdi aynı zamanda Yeni Bin Yıl Kalkınma Hedefleri ve 2015 yılı randevusuna doğru giden yolda kritik bir yol ayrımında bulunmaktayız. Okullara kız ve erkek öğrencilerin eşit devamı hedefinin gerçekleştirilememesi, özellikle kalkınmanın cinsiyet boyutunda nasıl daha etkin bir şekilde ilerleme sağlanabileceği üzerinde düşünülmesi gerektiğini göstermektedir.

Kendi başına bir strateji olarak “okullarda cinsiyet eşitliği”nin sınırları olduğu gitgide daha çok kabul görmektedir. Bazı başarısızlıklarımız olduğunu kabul ediyoruz; ama tek tek ve toplu olarak “performansımızı yükseltme” yollarını araştırmaya kararlıyız. Yardımların yapılmasında izlenen yaklaşımların yeniden düşünülmesi konusundaki hatırı sayılır enerji ve yaratıcılığı kullanarak başarısızlıklarımız konusunda elde ettiğimiz bilgileri paylaşıp birbirimizin deneyimlerinden dersler çıkarmalı ve yeni bir kararlılıkla ortak çalışmalar gerçekleştirmeliyiz.

© OECD 2006

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtilmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca olarak basılan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevi'nden ücretsiz olarak temin edilebilir
www.oecd.org/bookshop/

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü,
Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation Unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights/

